

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 63-1919)

Originalt emne

Brændsel

Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden

*Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden/Kommunale Foranstaltninger i
Henhold til Dyrtilslovene*

Hjælpekassen

Hjælpekassen/Hjælpekassen i Almindelighed

Regnskabsvæsen

Regnskabsvæsen/Refusion og Repartition

Skatter og Afgifter

Skatter og Afgifter/Tillægsskat

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 2. maj 1919](#)
- 2) [Byrådsmødet den 7. august 1919](#)
- 3) [Byrådsmødet den 11. september 1919](#)
- 4) [Byrådsmødet den 9. oktober 1919](#)
- 5) [Byrådsmødet den 13. november 1919](#)
- 6) [Byrådsmødet den 11. december 1919](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 2. maj 1919 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Indenrigsmisteriets . Cirkulære af 12 April angaaende eventuel Fornyelse af Dyrtdsloven.

Formanden oplyste, at det drejede sig om en Forespørgsel fra Ministeriet om, hvorvidt man ønskede Dyrtdsloven fornyet og i hvilket Omfang. Dyrtdsudvalget havde været samlet . og drøftet Spørgsmaalet, men der var ikke opnaaet Enighed derom.

Marthin Pedersen bekræftede Formandens Udtalelse. Taleren vilde derfor henstille til Byraadet at svare Ministeriet, at man anser det for nødvendigt, at den nugældende Dyrtdslov -bibeholdes i hvert Fald i det Omfang, som den nu har. - Saa længe Arbejdsløsheden var saa stor og Varepriserne saa høje, var det aldeles uforsvarligt at gaa bort fra Dyrtdsloven. Skulde Taleren foreslaa nogen Ændring til Loven, vilde det være naturligt, om Staten ydede 2/3 af Beløbet i Henhold til § 4 i Stedet for som nu 1/3.

Møller indrømmede, at man ikke i Udvalget kunde naa til Enighed om en Udtalelse. Man havde hidtil været enige, saa længe der virkelig var Grundlag i for en Dyrtdshjælp i i stor Udstrækning ; men nu burde man tilstræbe at komme bort fra de unormale Forhold, som man levede under, ogsaa paa andre Omraader. Taleren kunde gaa med til, at man foreløbig opretholdt § 2 og 3; men § i var en Nødsforanstaltning, som var meget uheldig for Kommunerne, og den burde man snarest komme bort fra. Taleren vilde derfor anbefale, at man fra Mindretallets Side svarede Ministeriet saaledes:

"I Anledning af Indenrigsministeriets Cirkulære, hvori man forespørger, om Byraadet maatte mene, at en Forlængelse af Dyrtdslovene er nødvendig, skal Mindretallet i Dyrtdsudvalget udtale, at man som Overgang til normale Forhold kan anbefale en kortere Forlængelse af Dyrtdslovens § 2 og 3, maaske noget indskrænket, medens man ikke formener, at en Forlængelse af Dyrtdslovens § 4 er paakrævet. Det er Mindretallets Opfattelse, at Løniveauet, der er forhøjet fra 75 til 120 %, nu staar i et passende Forhold til Prisniveauet for Levnedsmidler."

Formanden antog ikke, at der kunde opnaas Enighed i Raadet om noget af Forslagene, saa man kunde lige saa godt skride til Afstemning. Taleren gik ud fra, at Hr. Møller vilde forlange sit Forslag fremsendt til Ministeriet, og der vilde af den Grund ikke blive stemt for og imod, men kun for de 2 Forslag.

For Marthin Pedersens Forslag stemte 10.

For Møllers Forslag stemte 7.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 63-1919)

Indstilling fra Budgetudvalget vedrørende Tillægsskatten for 1918-19, saalydende :

"Efter at der fra Kommunebogholderen er fremkommen Opgørelse over de Udgifter, der kan dækkes med Tillægsskat for 1918-19, indstiller Budgetudvalget til Byraadet, at der udskrives Tillægsskat til Dækning af følgende Udgifter:

1. De paa Kommunen i Henhold til Dyrtdslovene faldende

Udgifter..... 1,240,096. 56

2. Af den Dyrtdshjælp, der i 1918

-19 er udbetalt til kommunale Tjenestemænd og Arbejdere . . 260,808. 17

medens Resten af det udbetalte

Beløb overføres til næste Aar.

3. Kommunens Andel i Understøttelse til indkaldte Værnepligtiges Familier.....

6,756. 26

At overføre... 1,507,660. 99 Overført... 1,507,660,99

4. Kommunens Andel af ekstraordinær Forhøjelse af Alderdomsunderstøttelse, vedtaget i H. t. ministerielle Cirk..... 130,149. 73

At dække med Tillægsskat ialt 1,637,810. 72

Endvidere indstilles, at den Del af Tillægsskatten, der falder paa den personlige Kommuneskat og paa Erhvervsskatten, udredes af de Skatteydere, som svarer Skat til Kommunen af 6000 Kr. og derover, og a t der for hver af de paagældende Indtægter fastsættes et skattefrit Fradrag paa 5000 Kr.

Tillægsskatteprocenten for den personlige Kommuneskats Vedkommende vil da blive 97/10 %

Derhos indstiller Udvalget, at Forfaldstiden for den kommunale Tillægsskat ligesom for

1917-18 fastsættes til 1. September."

Brammer spurgte, hvor stor den Rest var, som overførtes til næste Aar.

Formanden: 500000 Kr.

Indstillingen vedtoges enstemmigt.

Fra Dyrtidsudvalget forelaa følgende Indstilling angaaende Rationering af Kokes:

"Dyrtidsudvalget indstiller herved til Byraadet, at det Beløb, som Staten i H. t Dyrtidsloven af 30. Juni d. A. stiller til Kommunens Raadighed til Nedsættelse af Prisen paa Brændsel, anvendes til Rabat paa Kokes fra Aarhus Belysningsvæsen efter følgende Regler:

For Husstande, hvor Familieforsørgeren svarer Skat af en Indtægt fra 50-2500 Kr. med indtil 2 Børn 2 Kr. pr. hl.

For Husstande, hvor Familie forsørgeren svarer Skat af en Indtægt fra 50-2500 Kr. med flere end 2 Børn 3 Kr. pr. hl.

For Husstande, hvor Familieforsørgeren svarer Skat af en Indtægt fra 2600-3500 Kr. med indtil 2 Børn 1 Kr. pr. hl.

For Husstande, hvor Familieforsørgeren svarer Skat af en Indtægt fra 2600 -- 3500 Kr. med flere end 2 Børn 2 Kr. pr. hl. for indtil 8 hl. pr. Husstand.

Til Ugifte enligstillede med egen Lejlighed ydes 2 Kr. pr. hl. for indtil 8 hl.

Da det er et Vilkaar for Statens Ydelse,

at der af Kommunen til Foranstaltningens Gennemførelse anvendes et Beløb, der svarer til Halvdelen af Statens Tilskud, som er 3 Kr. 34 Øre pr. Indbygger, vil der blive en Udgift for Kommunen paa ca. 115,000 Kr., hvilket Beløb kan dækkes med Tillægsskat for 1919 -20.

Det bemærkes, at foranstaaende Indstilling sker efter Forhandling og i Forstaaelse med Belysningsvæsenet."

Marthin Petersen forelagde Indstillingen.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 11. september 1919 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 63-1919)

Skrivelse fra Indenrigsministeriet angående Paaligning af Tillægsskatten for 1918-19.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 9. oktober 1919 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 63-1919)

Skrivelse fra Indenrigsministeriet angående Anvisning af Statskassens Tilskud til Udgifter til Smør- Mælk- og Flæskeordningen.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 13. november 1919 - side 8

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 63-1919)

Indstilling fra Dyrtidsudvalget om Anvendelse af ca. 112000 Kr. til Nedsættelse af Prisen paa Kokes.

Følgende Indstilling forelaa:

"Dyrtidsudvalget indstiller herved til Byraadet, at det ved den første Kokesrationering sparede Beløb anvendes ved 2den Rationering til Nedsættelse af Prisen paa Kokes fra Aarhus Belysningsvæsen.

Ifølge Lov Nr. 363 af 30 Juni 1919 kunde der ialt anvendes 5 Kr. pr. Indbygger i Tiden indtil 31. Marts 1920, altsaa ca. 352000 Kr. for Aarhus Kommunes Vedkommende. Til den første Rationering er der medgaaet ca. 240000 Kr., og der er altsaa nu til Rest ca. 112000 Kr.

Dette Beløb foreslaas anvendt saaledes, at der til Familieforsørgere, som for indeværende Aar svarer Skat til Kommunen af 2500 Kr. og derunder, ydes en Rabat paa indtil 4 hl med 2

Kr. pr. hl for Husstande med indtil 2 Børn; med 3 Kr. pr. hl for Husstande med flere end 2 Børn, og med 2 Kr. pr. hl for ugifte med egen Lejlighed.

De nævnte 112000 Kr. vil herefter omtrent være opbrugt."

Christensen forelagde Indstillingen. Der var ikke i den ny Dyrtidslov Tale om yderligere Beløb til Brændsel, og man havde derfor ikke mere end de 112000 Kr. til 2. Rationering. Belysningsvæsenet regnede med at kunne rationere 6 hl Kokes og 4 hl Kokessmuld; men derudover var Beholdningen ikke stor, og Taleren vilde derfor forberede Forbrugerne paa, at det kunde blive nødvendigt at købe indenlandsk Brændsel; for der havde i Aar været meget ringe Afsætning af Tørv.

Indstillingen vedtoges.

17. Mikael Johansen paatalte det overhaandtagende Dyrplageri, der fandt Sted ved Transporten af Kreaturer fra Banerne til Slagtehuset, og foreslog, at Byraadet retter en Henstilling til Politimesteren om at gribe ind derimod.

Formanden antog, at naar nu Sagen blev omtalt i Byraadet og refereret i Bladene, kunde det muligvis have den forønskede Virkning.

Brammer gav Mikael Johansen sin Tilslutning, men oplyste samtidig, at Slagtehusudvalget forhandlede med Statsbanerne om en Ordning, saaledes at Kreaturerne kunde blive kørt til Slagtehuset.

Uddrag fra byrådsmødet den 11. december 1919 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 63-1919)

Indstilling fra Dyrtidsudvalget

angaaende Flæske- og Mælkeordningen.

Følgende Indstilling forelaa:

"I Henhold til Dyrtidsloven af 31. Oktober d. A. yder Staten et Tilskud til Flæskeprisena Nedbringelse paa 3 Kr. 50 Øre pr. Indbygger i Købstadkommunerne med Undtagelse af Flæskeselvforsørgerne og de Skatteydere, hvis Indtægt overstiger 3500 Kr., og dem, som hører til saadanne Selvforsørgeres eller Skatteyderes Husstande.

Endvidere refunderer Staten de Kommuner, der træffer Foranstaltninger til Nedsættelse af Mælkeprisen til Børn under 12 Aar de hertil medgaaede Beløb med indtil 12 Øre pr. Liter sød Mælk under Forudsætning af, at der daglig tildeles Børn under 3 Aar 1 Liter og Børn mellem 3 og 12 Aar ½ Liter Mælk.

I denne Anledning indstiller Dyrtidsudvalget herved til Byraadet, at de nævnte Foranstaltninger iværksættes i Aarhus Kommune saaledes, at der for Flæskets Vedkommende udleveres Rabatmærker paa 3 Kr. 50 Øre til enhver Person i Kommunen, som i Henhold til Lovens Bestemmelse er berettiget til at komme i Betragtning, og for Mælkens Vedkommende saaledes, at der til alle Børn under 3 Aar udleveres Rabatmærker paa 3 Kr. 60 Øre og til Børn mellem 3 og 12 Aar 1 Kr. 80 Øre pr. Maaned fra Lovens Ikrafttræden og til Udgangen af Marts Maaned 1920."

Bech syntes ikke, at denne Sag skulde forløbe, uden at der ogsaa fra Byraadets Side lød Stemmer om, at man i vide Kredse af Befolkningen med Bekymring saa Regeringen gennemføre Lovforslag af denne Art. Det tydede ikke paa, at Regeringens Vilje eller Evne til at spare var saa stærk som ønskeligt. Taleren vilde derfor henstille, at slige Regeringsforanstaltninger eller Love ikke blev gennemført i Fremtiden. Det var en meget ringe Hjælp til hver enkelt, men en stor Udgift for Landet, idet det for Flæskeordningen alene betød en Udgift paa 20 Mill. Kr.

Formand en vilde hertil sige, at denne Kritik maatte rettes mod Lovgivningsmagten. For Aarhus Kommunes Vedkommende beløb Flæskeordningen sig til 210000 Kr. og Mælkeordningen 180000 Kr.; men Beløbet afholdtes af Staten, og Kommunen skulde blot staa i Forskud for Pengene,

Møller maatte gøre opmærksom paa, at det var ikke Regeringen som saadan, der havde truffet denne Bestemmelse; det var en enstemmig Beslutning af alle Rigsdagens Partier. Naar Staten stillede et Beløb til Disposition for Kommunerne, saa det ikke godt ud, hvis en enkelt Kommune vilde sige nej dertil. Mælkeordningen hvilede ganske i sig selv, og hvad Flæskeordningen angik, saa var der her Tale om en Afvikling af Dyrtidslovene, og man mente fra alle Sider, at disse Love ikke paa en Gang kunde ophæves, men at der maatte være Overgangsbestemmelser, Kommunens Udgift til disse Bevillinger vilde blive ret minimal.

Marthin Pedersen betonedes, at den foreliggende Indstilling var enstemmig fra

Dyrtideudvalget, hvoraf ogsaa Hr. Møller var Medlem, og Taleren kunde derfor godt henholde sig til Møllers Udtalelser. Taleren kunde give Hr. Bech Ret i, at denne Hjælp var meget minimal og for saa vidt overflødig; men Taleren havde ganske vist den Opfattelse, at Foranstaltningerne burde have været langt mere vidtgaaende end foreslaaet, navnlig under Hensyn til de store Prisstigninger paa alle almindelige Livsformødenheder. Selv om Arbejderne havde naaet at hæve deres Lønninger, stod denne Hævning slet ikke i Forhold til de Prisstigninger, som næsten daglig fandt Sted. Her burde Lovgivningsmagten gribe ind og forhindre disse stadige Forhøjelser af Livsformødenhederne. Taleren vilde anbefale Udvalgets Forslag.

Bech fandt det naturligvis givet, at Kommunen skulde tage imod det, som Rigsdagen havde bevilget. Men selv om Rigsdagens Partier havde været enige i denne Sag, havde de sikkert været uenige med en stor Del af Befolkningen, og som Overgangsbestemmelse var det en meget dyr Ordning. Taleren kunde give Hr. Marthin Pedersen ret i, at det vilde være heldigt, om man kunde komme uretfærdige Prisstigninger til Livs; men iøvrigt var Taleren ikke overbevist om, at det i alle Tilfælde var rigtigt, at Lønstigningen skulde svare til Prisstigningen. I andre Lande, som f. Eks. Sverrig og Holland, var man gaaet en anden Vej og havde sat sig paa Smalkost, og Valutakurserne i disse Lande viste, at Forholdene der var bedre end her.

Formanden vilde fastslaa, at den Kritik, som Hr. Bech havde ført overfor Rigsdagen, maatte staa for hans egen Regning og ikke som et Udtryk for Byraadets Opfattelse.

Christensen erindrede om, at ved Lønreguleringen i Juli Maaned mente man at have naaet Toppunktet af Prisstigningen; men siden havde der været en Stigning fra 111 % til 140 %, og derfor var det en absolut Nødvendighed, at Lønningerne maatte stige. Men det blev i Længden en Skrue uden Ende, og derfor burde man fra Statens Side slaa ind paa en anden Vej og gaa til at fastsætte Maksimalpriser paa Livsformødenhederne. Naar Mejerierne i disse Dage kunde give et Overskud paa 15 %, kunde der nok være Anledning til at gøre noget i den Retning; det gjaldt ikke alene Landbruget, men ogsaa mange andre Ting som Klædevarer o. lign.

Marthin Pedersen syntes, at naar Hr. Bech fremhævede, at Overklassepartiet i Sverrig havde vist større Forstaaelse end herhjemme, saa laa deri en Bebrejdelse mod den Samfundsklasse i Danmark, som Hr. Bech selv tilhørte; for den havde vist meget ringe Forstaaelse af at opretholde en Begrænsning af Udbytningen igennem de stigende

Varepriser. Derfor burde Hr. Bech faa sit Overklasseparti til at indrømme Betydningen heraf.

S. Petersen indrømmede, at 20 Mill. Kr. var en stor Sum, men det blev kun lidt, naar det fordeltes blandt de mange. Men det betød alligevel noget for Familier med mange Børn. Selv om Lønningerne var steget stærkt, saa var alle Livsfornødenheder steget i en uhyggelig Grad, hvorfor Pengene ikke paa langt nær havde samme Værdi som tidligere. Taleren kunde være enig med Hr. Bech, hvis han med sine Udtalelser mente, at der i Virkeligheden burde have været bevilget langt mere end foreslaaet; men hvis det skulde forstaas som en Kritik, fandt Taleren denne noget utidig.

Bech havde ikke ment, at Staten skulde have givet mere, for den havde ikke Raad dertil. Det foreslaaede Tilskud betød kun 1/3 Øre pr. Person pr. Dag, men for Staten betød det 20 Mill. Kr., og det maatte kaldes mange Penge. Taleren var dog overbevist om, at der stod mange bag ham i denne Sag.

Formanden meddelte, at Sagen havde været forelagt Budgetudvalget, fordi der ikke var oplyst, hvor stor Udgiften var, og hvorfra Beløbet skulde tages. Dette var nu undersøgt, og Budgetudvalget anbefalede Forslaget.

Indstillingen vedtoges.